

“Elektrik Piyasası Kanun Değişiklikleri Hakkında TÜREB Görüşü”

05.10.2020 Tarih ve 124 Sayı ile TBMM Başkanlığı’na Sunulan “Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne İlişkin Türkiye Rüzgar Enerjisi Birliği (TÜREB) Görüş ve Öneri Notu (19.10.2020)

Son 10 sene içerisinde **YEK kanunu ve YEKDEM mekanizması sayesinde**, 8.288 MW kurulu güce ulaşan, ülkemizde üretilen günlük elektriğin ortalama %9’unu sağlayan; 197 santral, 80 imalatçı firma, 17.000 kişilik istihdamıyla Türkiye rüzgar enerjisi sektörü, 2021 yılı itibariyle başlayacak olan yeni dönemde proje yatırımlarına, sanayi üretimine, ihracata ve istihdama kesintisiz olarak devam etmek arzusunda. İstihdamın devamı, ihracat kabiliyeti de kazanan rüzgar sanayisinin büyüyebilmesi, ve yerli/yabancı yatırımcıların doğrudan direk yatırımlar ile sektöre katkı koymaya devam edebilmesi için YEKDEM’in sona ermesini takip eden süreçte, uluslararası finansmana erişimi sağlayacak bir çıpa mekanizması ve yerli aksamın her tür projelerde kullanımını teşvik edecek düzenlemeler büyük önem arz etmektedir.

Başarılı sonuçları tartışmasız bir mekanizmadan başka bir mekanizmaya geçilirken önümüzdeki dönemi göz önünde bulundurarak en doğru mekanizmanın seçilmesi çok önemlidir. Dünyada benzer geçişler yaşamış olan ülkelere baktığımızda, İspanya ve Portekiz’de, 2008 krizi sonrasında rüzgar sektörünün durma noktasına geldiğini, binlerce mavi-beyaz yakalı istihdamının başka ülkelere kaydığını, Yunanistan, Bulgaristan, İtalya, Polonya’da ise, olumsuz düzenlemeler nedeniyle duran yenilenebilir enerji yatırımlarının, avantajlı AB fonları olmasına rağmen, ancak 8-10 yıl sonra tekrar başlatılabildiğini görmekteyiz. Ayrıca, COVID-19’un yarattığı ekonomik buhrandan kurtulmak için Avrupa başta olmak üzere, ayrılan milyarlarca Euro ve Dolar tutarında kaynağın, öncelikle yenilenebilir enerji yatırımlarında kullanılacağını görmekteyiz.

Yüksek yerlilik oranıyla ciddi miktarda istihdam ve ihracat sağlayarak cari açığımızın azaltılmasına doğrudan katkı veren sektörümüz adına TÜREB, TBMM’ye 05.10.2020 tarihinde 124 sayı ile sunulmuş olan kanun teklifine dair görüşlerini, 13.10.2020 tarihinde katılmış olduğu Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu’nun kurduğu alt komisyon toplantısında sözlü ve yazılı olarak paylaşmıştır.

Oldukça kritik gördüğümüz ve mevcut teklifte olduğu gibi yasalaşması halinde ciddi sıkıntılar yaratacağını düşündüğümüz birkaç konu hakkında görüş ve önerimiz ile teklif metninde bulunmayan ancak sektör olarak eklenmesi zaruret görülen maddelere ilişkin taleplerimizi, işbu yasa tasarısının; çözüm getiren, yapıcı ve sektörün gelişimine zemin hazırlayan bir fırsat olarak değerlendirilmesi temennisi ile aşağıda arz ederiz.

Yeni YEKDEM Mekanizması (Madde-13):

31.12.2020 tarihinden sonra işletmeye girecek tesisler için tanımlanacak “yeni” YEK Destekleme mekanizmasının “**günün ekonomik ve teknolojik koşullarına uygun olarak TL ve döviz cinsinden veya karma bir para birimiyle**” belirlenmesinin, uluslararası finansmana erişim ve toplam maliyetin azaltılması için esneklik sağlayacağını düşünmekteyiz. YEK Destekleme mekanizmasına tabi olmayan ve YEK toplam bedelinin hesaplanmasına dahil edilmeyeceği belirtilen yenilenebilir enerji üretiminin, serbest piyasada veya ikili anlaşmalarla satışa konu olması durumunda, **“işbu enerjiyi kullanan Tedarikçilerin ve Tüketicilerin YEK maliyeti ödeme yükümlülüğünden muaf tutulması”**, tüm Türk ihracatçıları için AB Yeşil Anlaşması ile gündeme gelen “sınırdaki karbon vergisi” gibi ilave maliyetler yaratan hususlar düşünüldüğünde altın bir fırsat yaratabilecek; toplam YEKDEM maliyeti kademeli olarak azaltılabilecektir.

Arazi İzin, Kira, İrtifak Hakkı Bedel İndirimi (Madde-18):

Arazi kullanım bedelleri, sistem kullanım bedeli indirimi, damga vergisi ve harç muafiyetleri maddelerinin sürelerinin 2025 yılı sonuna dek uzatılmasını olumlu bulmaktayız. Bu istisnaların tam olarak işlenmesi için özellikle **“önlisans döneminin tamamı ve lisans tarihinden itibaren 10 yıl” şeklinde işbu maddede yer almasının** önemli olduğunu düşünmekteyiz. Zira, mevcut durumda bazı kurumlar, belediyeler, noterler, vb. nezdinde uygulama sıkıntıları, karmaşaları yaşanmaktadır.

Yerli Aksam Desteği (Madde-19):

Sektörümüz, ilk defa yerli aksamın kullanılmaması durumunu doğuran bir maddeyle karşı karşıya kalmıştır. 31/06/2021’den sonra inşaat aşamasına gelip devreye girecek rüzgar enerjisine dayalı üretim tesislerinin ilk ve en büyük grubu, **2.373MW**’lık sıfır veya sıfırdan daha düşük fiyatlar ile kazanılmış projeler ile EPDK’dan onay alan veya almakta olan **720MW** RES kapasite artışıyla gerçekleştirilecek, toplamda **3.093MW** güçte projeler oluşturmaktadır. Yarışma kurallarını ihlal etmeyecek ancak, yerli aksam tercih edilmesini teşvik edecek türde bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, rüzgar enerjisi sektörünün ortalama yıllık kurulum rakamlarıyla değerlendirildiğinde, yaklaşık 4-5 yıllık sipariş anlamına gelen söz konusu **“projelerin yerli ekipman kullanımı tercih etmelerini teşvik edecek”** bir düzenleme, yerli ve milli rüzgar sanayisini kesintisiz üretime taşıyacaktır.

Teklif Metninde Bulunmayan Ancak, TÜREB Tarafından Önerilen Düzenlemeler:

Yapı Ruhsatı Hakkında

Bilindiği üzere halihazırda uygulamada yapı ruhsatı edinimi, önlisanstan lisansa geçebilmek için bir koşuldur. Ancak, tüm TEA, ÇED, arazi edinimi, orman, imar süreçlerini öngörülen önlisans süreleri içinde zorlukla tamamlayabilen yatırımcılar, yapı ruhsatı için tüm bu izinlerin bitmesinden sonra başvuru aşamasına gelebildiğinden, süreçlerin üst üste gelerek birbirine mani olmasından, belediyelerin farklı ve değişken taleplerinden ve teknik bazı sorunlardan kaynaklı olarak çok ciddi sıkıntılarla karşılaşmaktadır. **5346 sayılı Kanun**’da YEK’e dayalı üretim tesisleri, güç üniteleri, türbin, kule gibi asli yapılar açısından **“yapı ruhsatı ve yapı kullanım izninden muafiyet tanınmasına”** dair bir teklif maddesi eklenmesi faydalı olarak değerlendirilmektedir. Ancak, mutlaka yapı ruhsatı edinimi şartı ile yol alınacak ise; **önlisans döneminde değil; lisans döneminde tamamlanması gereken bir yükümlülük** olmasının gerektiği mütalaa edilmektedir.

İzin Süreçleri ve Diğer Teşvikler Hakkında:

Yenilenebilir enerji projelerinde giderek uzayan izin süreçlerinin önüne geçilmesi ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın üstünde önemle durduğu “**Tek Durak Ofis**” yaklaşımına uygun olarak, izin süreçlerinde hızlı çözüm üretmek amacıyla;

- **Yürürlükte olan 4737 Sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu**’nun **Yatırım İzinleri** başlıklı 3/A maddesine benzer şekilde; 6446 Sayılı Kanunun 6.Maddesi’ne eklenebilecek yeni bir fıkra ile ÇED süreci tamamlanan projeler için diğer izinlerin önünün açılması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, “**ÇED Yönetmeliği kapsamında gerekli izinleri alınmış ve imar planları onaylanarak kesinleşmiş enerji tesisleri hakkında, ilgili kurumlarca başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın on beş gün içinde gerekli diğer tüm ruhsat, izin ve onaylar verilir. Yatırımcılar, her türlü ruhsat ve izinlere ilişkin harçlardan muaftır.**” şeklinde bir düzenlemenin uygun olabileceği düşünülmektedir.
- **Yürürlükte olan 4737 Sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu**’nun **Teşvik Tedbirleri** başlıklı 4.maddesine benzer şekilde; 6446 Sayılı Kanunun 19.Maddesi’nin “**... Enerji projelerinde önlisans alınması kamu yararı yerine geçer. Bu durum kapasite artışları ve hibrit projeler için de geçerlidir. Ayrıca bir kamu yararı kararı alınmaz.**” olarak revize edilmesi ile kamulaştırma sürecinde kolaylık sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

Saygılarımızla,
Türkiye Rüzgar Enerjisi Birliği